

□ TRẦN NGỌC CHÍNH*

Vinh là tên riêng cho đô thị thuộc tỉnh Nghệ An trong hệ thống đô thị Việt Nam - trong số 865 đô thị hiện nay. Vinh còn là một trong số các đô thị loại I sớm được Thủ tướng Chính phủ công nhận (từ năm 2008).

Ở Việt Nam, nhiều thành phố tỉnh lỵ có tên trùng với tên chung của tỉnh mình (ví dụ: thành phố Hải Dương - tỉnh Hải Dương; thành phố Bắc Ninh - tỉnh Bắc Ninh; thành phố Nam Định - tỉnh Nam Định; Thành phố Bắc Giang - tỉnh Bắc Giang; thành phố Thanh Hóa - tỉnh Thanh Hóa; thành phố Hà Tĩnh - tỉnh Hà Tĩnh; thành

phố Thái Nguyên- tỉnh Thái Nguyên; thành phố Quảng Ngãi - tỉnh Quảng Ngãi; thành phố Bạc Liêu - tỉnh Bạc Liêu; thành phố Sóc Trăng - tỉnh Sóc Trăng; thành phố Cà Mau- tỉnh Cà Mau).

Không nhiều thành phố có tên riêng (không trùng với tên tỉnh) đã đi vào văn hóa và lịch sử như Vinh, Việt Trì, Hạ Long, Huế, Quy Nhơn, Nha Trang, Biên Hòa, Mỹ Tho, Long Xuyên, Rạch Giá... Tổng cộng trên cả nước có 24 tỉnh có thành phố tỉnh lỵ có tên riêng, không trùng với tên của tỉnh (ngoại trừ 5 thành phố trực thuộc Trung ương). Trong số 24/63 tỉnh thành phố chỉ có 2 thành phố là tỉnh lỵ VINH và HUẾ là 2 cái tên được ghi nhận đặc biệt (chỉ có tên gọi ngắn gọn mà đã được ghi nhận

* Nguyên Thứ trưởng Bộ Xây dựng

thương hiệu đặc biệt trên bản đồ đô thị Việt Nam và trên thế giới: VINH và HUẾ). Nghe đến cái tên Vinh - Huế - mọi người đều biết đó là 2 đô thị- thủ phủ của hai vùng địa linh- nhân kiệt, gắn liền với truyền thống dựng nước và giữ nước của dân tộc Việt Nam ta.

Vinh hôm qua

Vinh, cái tên ban đầu là Kẻ Ván, sau đó lần lượt đổi tên là Kẻ Vĩnh, Vĩnh Giang, Vinh Doanh, Vĩnh Thi và cuối cùng tên chính thức của thành phố được rút gọn lại thành một tiếng là VINH và tồn tại cho đến tận hôm nay.

Ngày 01 tháng 10 năm 1788, Hoàng đế Quang Trung đã quyết định cho xây dựng đế đô tại vùng đất Yên Trường nay thuộc phường Trung Đô - thành phố Vinh - Nghệ An và đặt tên là thành Phượng Hoàng - Trung đô. Cần nhắc lại quá trình hình thành và phát triển thành phố Vinh để thấy rằng: vị trí địa lý của thành phố Vinh trong quá trình phát triển đã được lựa chọn làm nơi xây dựng không chỉ là kinh thành mà còn là một đô thị phát triển về kinh tế, thương mại cho một vùng lãnh thổ rộng lớn của đất nước.

Vinh gắn liền với sông Lam - núi Quyết. Phía Nam là dãy Hồng Lĩnh, phía Đông là biển cả bao la, phía Bắc là vùng núi Mộ Dạ với sự tích An Dương Vương, phía Tây là vùng núi Đại Huệ của Trường Sơn hùng vĩ. Vinh với thành cổ được xây dựng 220 năm trước đây theo hình lục giác có cấu trúc theo kiểu vô-băng đã trở thành biểu tượng của một thời - thành cổ Vinh mà hiện nay đang được trùng tu tôn tạo, gìn giữ với 3 cổng thành và hồ nước bao quanh.

Vinh còn là thành phố của quê hương Bác Hồ. Vinh là niềm tự hào của người dân xứ Nghệ và mọi người dân nước Việt. Khi nhắc đến Vinh, mọi người đều luôn nghĩ đến thành phố quê hương của Bác kính yêu. Chúng ta đã xây dựng quảng trường Hồ Chí Minh ở thành phố Vinh

quê hương với tượng Bác là trung tâm. Đây cũng là một trong những quảng trường lớn, đẹp và có ý nghĩa nhất trong các quảng trường đô thị ở Việt Nam ta.

Hãy nhớ lại, trước năm 1975 khi đất nước chưa được thống nhất. Mặc dù cả nước dồn sức cho tiền tuyến miền Nam đánh thắng giặc Mỹ nhưng các nước trong phe XHCN đã cam kết giúp quy hoạch và xây dựng các thành phố chúng ta: Liên Xô giúp quy hoạch Thủ đô Hà Nội; Trung Quốc giúp quy hoạch thành phố Việt Trì; Triều Tiên giúp quy hoạch thành phố Bắc Giang; Hunggari giúp quy hoạch thành phố Bãi Cháy (Hạ Long), Rumani giúp quy hoạch thành phố Nam Định, Bungari giúp quy hoạch thành phố Thái Bình; Ba Lan giúp quy hoạch thành phố Hải Phòng và Cộng hòa dân chủ Đức giúp quy hoạch và xây dựng thành phố Vinh.

Năm 1973, tôi được Bộ Xây dựng biệt phái vào Vinh để cùng Sở Xây dựng Nghệ An làm việc với đoàn chuyên gia Cộng hòa dân chủ Đức. Tôi làm việc ở Vinh với đoàn chuyên gia đến tháng 9/1975 thì ra lại Hà Nội. Thời gian đó, được làm việc với chuyên gia CHDC Đức là một may mắn lớn. Được học tập cách tư duy, thiết kế nhất là quy hoạch khu nhà ở Quang Trung. Ngày ấy CHDC Đức không chỉ giúp ta làm quy hoạch thành phố Vinh mà còn giúp ta xây dựng không hoàn lại toàn bộ khu nhà ở Quang Trung (cao 5 tầng) với một khối lượng lớn nhà ở, cung cấp nhiều căn hộ cho người dân thành phố với chỉ tiêu vượt trội tiêu chuẩn nhà ở Việt Nam thời bấy giờ (đây là khu nhà ở mẫu mực cả về quy hoạch, tiện nghi và tiêu chuẩn cho người Việt Nam thời ấy).

Tôi nhớ các chuyên gia CHDC Đức cùng bàn với chuyên gia Việt Nam về ngày khởi công và lễ khởi công. Theo truyền thống người Đức, khi xây dựng một đô thị mới, người Đức thường cho vào móng nhà đầu tiên của khu đô thị một

chú chó (cho vào một cái hộp) và đặt vào cao độ +0.0m. Bởi vậy, các chuyên gia Đức đề nghị ở móng nhà A1 của khu nhà ở Quang Trung được chọn khởi công (làm theo mẫu của Việt Nam thiết kế - lúc đó chưa có mẫu nhà Việt - Đức vì chưa thiết kế xong) nên đặt một đồ vật biểu trưng. Các chuyên gia đã có sáng kiến lấy tờ báo NHÂN DÂN có đăng bài về sự kiện ký kết giữa hai Chính phủ Việt Nam và CHDC Đức về quy hoạch thành phố Vinh, một bản vẽ quy hoạch chi tiết 1/2000 khu nhà ở Quang Trung có chữ ký của các chuyên gia. Sau đó cho vào một hộp sắt (làm bằng vỏ đạn) và chôn vào móng công trình nhà A1. Hôm ấy là ngày 01 tháng 5 năm 1974, vào khoảng 9 giờ sáng. Lễ khởi công có sự chứng kiến của Đồng chí Đỗ Mười - lúc đó là Phó Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng (Phó Thủ tướng Chính phủ ngày nay) cùng với trưởng đoàn chuyên gia, lãnh đạo UBND tỉnh cùng đặt hộp đó vào hố móng (đã đổ sẵn), đập nắp và chèn gạch vào để xây tiếp công trình. Đây là sự kiện đáng nhớ, độc đáo và quan trọng nhất mà tôi không bao giờ quên được.

Hình ảnh các chuyên gia CHDC Đức làm việc ở Vinh với tinh thần quốc tế cao cả đã làm chúng ta vô cùng cảm phục và biết ơn. Sau này, lãnh đạo tỉnh ta thường mời các chuyên gia CHDC Đức sang thăm lại Vinh để cùng ôn lại những tháng ngày gian khó nhưng thấm tình hữu nghị. Tôi cũng có nhiều kỷ niệm với TS.KTS. Schlesier - Phó Trưởng đoàn phụ trách quy hoạch. Năm 2018, ông trở lại Vinh và tôi đã gặp lại ông. Ông xúc động kể lại những năm tháng ở Vinh, đặc biệt là chứng kiến giây phút giải phóng miền Nam ngày 30/4/1975. Các chuyên gia CHDC Đức đã cùng với nhân dân thành phố Vinh ăn mừng chiến thắng. Ngày nay, thành phố Vinh đang phát triển nên việc xây dựng khu nhà ở cao tầng thay thế khu nhà ở Quang Trung (được xây dựng cách đây gần nửa

thế kỷ) là một xu thế tất yếu. Tuy nhiên, thành phố Vinh cần phải có quan điểm bảo tồn một phần không gian đô thị và một đơn nguyên của mẫu nhà Việt - Đức thời đó để giữ lại ký ức đô thị và kỷ niệm một thời mà người Đức đã giúp ta xây dựng thành phố Vinh.

Vinh hôm nay

Hôm nay, Vinh của tỉnh Nghệ An đã là đô thị loại I từ năm 2008. Sau khi trở thành đô thị loại I, lãnh đạo tỉnh đã chỉ đạo Vinh thực hiện công tác điều chỉnh quy hoạch chung đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2050 nhằm tìm ý tưởng tốt nhất cho sự phát triển của đô thị. Tư vấn Nikken Sekkei của Nhật Bản đã được mời để triển khai quy hoạch này. Sau khi được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt, công tác quy hoạch và quản lý quy hoạch phát triển đô thị Vinh đã có nhiều chuyển biến tích cực. Vinh đã có không gian mở rộng hơn, thực chất trong định hướng quy hoạch Vinh phải là thành phố biển. Vinh đã có trục quy hoạch quan trọng - là trục kiến trúc cảnh quan, kết nối Vinh - Cửa Lò (còn gọi là đại lộ Vinh - Cửa Lò). Đây là đại lộ thể hiện cho ý tưởng Vinh phát triển hướng ra biển. Sân bay Vinh được đầu tư phát triển trở thành sân bay quốc tế là động lực cho các chuyến bay quốc tế và các trung tâm kinh tế lớn của cả nước đến Vinh, vừa kết nối và hội nhập quốc tế hiệu quả. Cảng Cửa Lò (cảng quốc tế) trong khu kinh tế Đông Nam đã được đầu tư xây dựng và được quy hoạch với các chương trình mục tiêu lớn để trở thành cảng biển quan trọng của miền Trung.

Bộ mặt kiến trúc đô thị Vinh đã có nhiều thay đổi với các công trình kiến trúc đẹp, hiện đại trên đại lộ Quang Trung, đại lộ Lê Nin và các tuyến đường chính của đô thị. Nhiều công trình là điểm nhấn cho thành phố đã tạo nên vóc dáng và diện mạo đầy bản sắc cho Vinh như

công trình Summer Vinh - Summer Convention Center. Đặc biệt hệ thống giao thông thành phố đã được quy hoạch và xây dựng khá hiện đại với cây xanh, vỉa hè và chiếu sáng hợp lý, lung linh, huyền ảo về ban đêm. Đô thị Vinh đã thực sự đổi mới cả về hình thức lẫn nội dung. Hệ thống hạ tầng kỹ thuật đô thị, hệ thống hạ tầng xã hội được quan tâm và xây dựng với hệ thống trường học, y tế, các công trình thương mại, dịch vụ và nổi bật là hệ thống cây xanh, mặt nước với nhiều công viên đẹp, đáp ứng yêu cầu cho người dân thành phố.

Vinh ngày mai

ghị Quyết 26 NQ/TW
của Bộ Chính trị đã
dành cho tỉnh Nghệ

Anh và thành phố Vinh những cơ hội với điều kiện phát triển trong tình hình mới. Vinh là trung tâm của vùng Bắc Trung bộ về phát triển kinh tế, văn hóa, giáo dục, y tế, thể dục thể thao... Đây là cơ hội, vinh dự và trách nhiệm lớn của Nghệ An đối với toàn vùng.

Thành phố Vinh đã có nhiều nỗ lực vượt bậc trong 6 tỉnh Bắc Trung bộ (Thanh Hóa, Nghệ An, Hà Tĩnh, Quảng Bình, Quảng Trị và Thừa Thiên Huế). Với vị thế là trung tâm vùng Bắc Trung bộ, thành phố Vinh phải có quy hoạch, chiến lược gắn với vai trò là trung tâm cấp vùng, ít nhất là trung tâm y tế cấp vùng; trung tâm giáo dục và đào tạo (đây là đô thị có hệ thống đào tạo, giáo dục truyền thống, có uy tín như Đại học Vinh và có nhiều trường dạy nghề), trung tâm thể thao cấp vùng (Nghệ An là tỉnh có truyền thống văn võ, có đội bóng đá sông Lam, điền kinh...); trung tâm văn hóa với

các làn điệu dân ca Nghệ Tĩnh nổi tiếng. Để xứng đáng là trung tâm Vùng, thành phố Vinh phải là trung tâm kinh tế lớn (bao gồm thương mại, dịch vụ), một trung tâm kinh tế biển với cảng biển quốc tế, có công suất lớn, có hệ thống hậu cảng phù hợp với giao thông kết nối tốt và có hệ thống đường sắt cao tốc nối với cảng Cửa Lò. Tương lai đường bộ cao tốc Hà Nội - Vinh sẽ là cơ hội cho giao thông phát triển.

Mặt khác Vinh - Nghệ An phải là một trung tâm du lịch lớn của Vùng và của cả nước. Cần phát huy thế mạnh về du lịch biển như khu nghỉ mát Cửa Lò nổi tiếng với bãi tắm đẹp và khai thác đảo Ngư, du lịch tâm linh, du lịch về nguồn: khu di tích lịch sử Kim Liên - Nam Đàn quê hương Bác. Bởi vậy cần phải có quy hoạch tốt về Nam Đàn - quê Bác để đón nhiều đoàn khách quốc tế và trong nước nhằm giới thiệu về con người và sự nghiệp của vị lãnh tụ kính yêu, kết nối với quê hương của đại thi hào Nguyễn Du, với quê hương của cố Tổng Bí thư Trần Phú, các nhà lãnh đạo tiền bối của quê hương... tạo nên một vùng du lịch độc đáo, có ý nghĩa lịch sử và văn hóa của đất nước.

Vinh và Nghệ An đã là thương hiệu nổi tiếng nhưng chúng ta cần phải có quy hoạch và quản lý thật tốt để thực sự trở thành một tọa độ địa lý có một không hai (đây là quê hương của Hồ Chủ tịch). Bởi vậy ngày mai của Vinh đang cần sự chung tay của các thế hệ người Nghệ An, trước hết là ý chí và truyền thống cách mạng, khơi dậy niềm tự hào quê hương về Vinh - thành phố quê hương của Bác Hồ kính yêu. □